

Pirineus Digital, 22/07/23

La petita fàbrica cerdana que feia reviure els boscos

A Bellver de Cerdanya es conserva, reconvertit en museu, l'únic sequer de pinyes que queda a l'Estat

Llavors de pi al Museu del Bosc. / J.F.D.

J.F.D. (Bellver de Cerdanya).- Fa dècades que els boscos guanyen terreny, però hi ha hagut períodes recents de la història o episodis puntuals en què les masses forestals han patit retrocessos, trencant aquesta tendència. Això és el que va passar a partir de la Revolució Industrial i fins ben entrat el segle XX, quan l'augment de la demanda de fusta, bàsica per a la construcció i per a la generació d'energia, va provocar una important desforestació arreu de la Península.

Davant d'aquesta situació, i per raons més econòmiques que mediambientals, en el context de la República es va impulsar un ambiciós projecte de reforestació que va tenir continuïtat amb el règim franquista. Una de les accions

principals d'aquest programa va ser la creació de centres especialitzats en la producció de llavors de coníferes per repoblar boscos de pi. Se'n van construir tres a tot l'Estat, i l'únic que es conserva avui dia es troba a Bellver de Cerdanya.

És el que es coneix com un sequer de pinyes, una petita instal·lació industrial que tenia la finalitat d'obtenir llavors de pi roig i pi negre -el que en el pi pinyer serien els pinyons-. El de Bellver es va projectar l'any 1953 i es va acabar de construir entre 1955 i 1956 per iniciativa del Patrimonio Forestal del Estado, actual ICONA, en un terreny sobre el Serrat de Cardils, a la carretera d'Ordèn i Talltendre. L'activitat del sequer va durar mig segle i va anar en paral·lel a la de la indústria de la fusta, que en aquell moment era el sector econòmic principal a la zona, amb gruix important de la població que hi treballava, ja fos en feines de talladors, transportistes o en les diverses serradores que hi havia.

Exterior del Museu del Bosc. / E.V.M.

Des de l'any 2016, l'espai s'ha reconvertit en el Museu del Bosc, però conserva intacta tota la disposició i la maquinària original. "Si es volgués es podria tornar a fer funcionar", comenta Esteve Vicente, antic forestal que va treballar-hi prop de 25 anys i que conserva en la memòria moltes de les estones que hi va passar. "Hi havia tres treballadors i fèiem tres torns, de 6 a 14h, de 14 a 22h, i de 22h a 6h, no es podia aturar mai", explica. I és que el sistema funcionava en cadena, de manera que no es podia parar fins que s'havia processat l'última pinya que hi havia emmagatzemada.

"En tinc records macos i fotuts, m'agradava molt venir aquí i treballar, tot i que era una feina una mica esclava, sobretot el torn de la nit. Compensava també algun esmorzar ben fet que es feia a la caldera", rememora. Allà s'hi estava a més 30 graus i en ple hivern era un petit luxe.

Pinyes de pi roig i negre, Esteve Vicente i Ventura Altarriba. / J.F.D.

Un assecatge artificial

A diferència dels sequers de zones més al sud, que deixaven obrir les pinyes de forma natural al sol perquè en sortís la llavor, aquest necessitava una calor afegida per provocar l'obertura de les escates. Per aquest motiu estava dotat d'una caldera, que s'alimentava amb les mateixes pinyes ja buidades. "Ja aleshores es pot dir que era un sistema sostenible", apunta Ventura Altarriba, agent rural que de petit havia vist el sequer en ple rendiment.

El sequer estava dissenyat per tractar fins a 75.000 quilos de pinyes, tot i que Esteve Vicente recorda moments en què s'havia superat aquesta quantitat. Les primeres que hi arribaven eren les de pi negre al mes d'octubre, ja que nevava abans als seus boscos, i després hi entraven les de pi roig. "Es recollia bastant per aquests pobles, Lles, Aransa, Meranges, Taltendre, Éller, però també en venien del Pallars", detalla. La recollida era una tasca que feien habitualment les dones per tenir uns petits ingressos, amb pagues que eren de 45 pessetes el quilo de pi negre i 43 el de roig.

La torre d'assecatge de les pinyes. / E.V.M.

Un cop arribaven al sequer, les pinyes seguien un recorregut que anava de dalt a baix per l'edifici de tres plantes. Entraven per la superior a través d'una cinta transportadora, i baixaven a la del mig, on es netejaven, es pesaven en cistelles i es posaven en unes graelles per assecar-se. D'aquí baixaven a la planta inferior per la torre d'assecatge, on tenia lloc la tasca decisiva i també la més minuciosa: l'extracció i la tria de les llavors. "Passaven per la dessaladora, que les trencava amb uns raspalls molt fins, i per la classificadora, que portava un ventilador molt feble que separava les llavors bones, que pesaven més", relata Esteve Vicente. Tot un engranatge dissenyat al detall que combinava la feina manual amb la mecànica.

Viatge d'anada i tornada

Una vegada finalitzat el procés, les llavors eren enviades en garrafes de vidre a l'Almacén Central de Semillas, a Madrid i, posteriorment, a l'empresa Forestal Catalana, que les distribuïa pels quatre vivers de Catalunya: Gerri de la Sal (Pallars Sobirà), la Pobla de Lillet (Berguedà), Vilamitjana (Pallars Jussà) i Vallcalent (Segrià). "És possible que molts boscos hagin estat repoblats amb llavors que van passar per Bellver perquè se'n treien moltes", creu l'antic treballador.

Les últimes pinyes van entrar al sequer l'any 1994 i van contribuir a repoblar alguns dels boscos calcinats pel greu episodi d'incendis que va afectar la zona de la Catalunya Central. I més recentment, el 2012, també s'hauria fet un intent de tornar-lo a posar en marxa arran de l'incendi de la Jonquera.

Esteve Vicente explicant el funcionament del sequer. / E.V.M.

Des que es va reconvertir en museu, el visiten sobretot grups d'escoles i de gent gran, i la seva singularitat també fa que a vegades s'hi acosti un públic més especialitzat. "Quan la gent ho veu es queden molt impressionats, però encara és un tema molt desconegut", assegura Gemma Segarra, de l'Ajuntament de Bellver de Cerdanya. Durant els mesos de juliol i agost es fan visites cada dimecres de 6 a 7 de la tarda i cal demanar cita a l'oficina de turisme del municipi. És una porta a un passat que és plenament present, perquè tot manté la seva forma i la seva funció, i això faria que fins i tot pogués ser útil de nou en un futur si els boscos, per la raó que sigui, tornen a recular.